

Lopen in het voetspoor van de Boeddha

Een oosterse 'Santiago de Compostela' herleeft

MAARTEN OLT Hof

Met een voorwoord van Nico Tydeman

Tweede druk

Uitgeverij
Ten Have

Inhoud

Woord van dank 9

Voorwoord 11

Inleiding 14

Deel I LUMBINI – GEBOORTE 17

- 1 Zonder angst 19
- 2 Voetstappen naar wijsheid: het reisverslag van Faxian 33
- 3 Over de zijderoute naar het Middenland:
de zestien jaar lange reis van Xuanzang 43
- 4 Lumbini: de geboorteplaats van Siddhartha 56
- 5 Soetra *Aandacht voor de ademhaling* 73
- 6 Kapilavastu: waar Siddhartha opgroeide 78
- 7 Het grote vertrek 93

Deel II BODHGAYA – INZICHT 111

- 8 Verlichting – de Boeddha 113
- 9 Bodhgaya – Uruvela: de plaats van verlichting 116
- 10 Soetra *De keten van voorwaardelijkheid* 135
- 11 Onderweg naar Rajgir 140
- 12 Rajgir – Rajagriha: het eerste klooster en het eerste concilie 202
- 13 Naar Nalanda 216
- 14 Nalanda: boeddhistische universiteit van het eerste uur 231
- 15 Naar Vaishali – Patna: het boeddhisme waaert uit over de wereld 242
- 16 Vaishali: vrouwen in het boeddhisme 269

Deel III DELEN VAN WIJSHEID – COMPASSIE 283

- 17 Langs de mythische Ganges naar Varanasi 285
- 18 Sarnath – Rishipatana: de eerste leerrede van de Boeddha 341
- 19 Soetra over de Vier edele waarheden en het Achtvoudige pad 366

Deel IV HEENGAAN – VREDE 371

- 20 Naar Kushinagar 373
- 21 Kushinagar – Kushinagara: waar de Boeddha ontsliep 401
- 22 Soetra: meditatie en reflectie over het lichaam 424
- 23 Vrede 427

Epiloog 450

Naschrift 456

Spelling van uitheemse persoons- en zaaknamen 458

Noten 461

Register 473

Inleiding

Dit boek is opgebouwd rondom de vier belangrijkste pelgrimsplaatsen van het boeddhisme, de plaatsen die de Boeddha heeft aangeraden te bezoeken en die ik in 2003 te voet heb bezocht. Met mijn tocht komt een vergeten pelgrimsroute tot leven en treed ik in het voetspoor van miljoenen pelgrims, die tot in de dertiende eeuw deze plaatsen aandeden. De bron van het boeddhisme fascineerde mij al jarenlang en net als vele pelgrims in vervlogen tijden hoopte ik door het advies van de Boeddha letterlijk op te volgen en dus de plaatsen lopend te bezoeken, zo inzicht te krijgen in waarom de Boeddha juist deze plaatsen voor een pelgrimage had aangeraden. Ons woord 'pelgrim', van het Latijnse werkwoord 'peregrine', betekent letterlijk 'zwerven over het land'. De Boeddha wist welke louterende werking ervan uitgaat wanneer je de waan van alle dag achter je laat, al is dit tijdelijk, en je te voet te begeven op een pad dat tijdens de tocht je thuis is.

Bij zo'n tocht door India en Nepal kom je evenwel terecht in een andere waan: de chaos van overbevolkte steden, met al het vuil en met wegen vol roet brakend verkeer, en de onvoorspelbaarheid van het platteland, met zijn ongedierte, bandieten en grote waterlopen. Het India van nu vertoont onmiskenbaar gelijkenis met het gebied waar de Boeddha doorheen trok. Dit immense land is voornamelijk hindoeïstisch, zoals het dat al ten tijde van de Boeddha was. De ouden en zieken die hem aan het denken hadden gezet, zijn alomtegenwoordig, net als de bedelaars en de crematies, die hier voor iedere toeschouwer open en bloot plaatsvinden. Snel werd mij duidelijk dat ik mijn tocht alleen kon voltooien door in de praktijk te brengen wat de Boeddha onderwees: een grote gelijkmoedigheid, geduld, doorzettingsvermogen, een zekere wijsheid en een alerte aandacht. Te midden van de hectiek ontvouwde zich zo de schoonheid van de rijstvelden, van machtige rivieren als de Ganges en de Gandak, van de wijsheid die verbonden is met de pelgrimsplaatsen en van de boodschap die leeft in het hart van de raadgeving van de Boeddha.

In de vier delen van dit boek staat steeds een pelgrimsplaats centraal. In elk deel beschrijf ik allereerst de – soms avontuurlijke – tocht naar de desbetreffende plaats. Allerlei gebeurtenissen en ontmoetingen tijdens de pelgrimage geven zicht op het hedendaagse India en Nepal en de recente geschiedenis van deze landen. Aan elke pelgrimsplaats is een afzonderlijk hoofdstuk gewijd, waarin de geschiedenis en de archeologische overblijfselen van de plaats worden behandeld, evenals de betekenis die plaats in het leven van de Boeddha heeft gehad. Daarbij baseer ik mij op de oudste beschikbare boeddhistische teksten, die ik in noten aan het eind van dit boek heb opgenomen. Zo komt het tegenwoordig straataarme stroomgebied van de Ganges tot leven in de hoogstaande civilisatie die het in het verleden heeft voortgebracht, een civilisatie waarin de inzichten van de Boeddha konden uitkristalliseren in een tijd dat de bewoners van de Lage Landen nog in berenvellen rondliepen. Tijdens de tocht signaleer ik parallellen tussen het leven van Siddhartha, de Boeddha in wording, en mijn eigen leven – en daarmee met het menselijke bestaan. De menselijke Siddhartha bracht de Boeddha voor mij dichterbij. Stapsgewijs geeft het verhaal tevens zicht op de filosofie van de Boeddha. In een persoonlijke beschouwing verwoord ik mijn bevindingen op elke pelgrimsplaats. Ten slotte is in elk deel een verhandeling van de Boeddha opgenomen die verbonden is met de desbetreffende pelgrimsplaats en die aanwijzingen voor meditatie bevat.

Bij de reconstructie van de route heb ik gebruikgemaakt van de aanwijzingen in de levendige reisverslagen van de Chinese monniken Faxian en Xuanzang, die in de vijfde respectievelijk zevende eeuw de pelgrimsplaatsen hebben bezocht. Exact in hun voetspoor treden was echter niet mogelijk. Niet alleen zijn hun aanwijzingen daarvoor niet precies genoeg, maar de paden die zij destijds liepen dan wel met een ossenkar aflegden, zijn de druk bereden geasfalteerde doorgangswegen van vandaag. Ik heb mij daarom bij de keuze van het uiteindelijke traject ook door landschappelijke schoonheid en rust laten leiden. In tegenstelling tot de beide monniken heb ik de route langs de plaatsen gelopen in de volgorde waarin zij in het leven van de Boeddha een rol hebben gespeeld. Zo kon ik met mijn tocht een chronologisch verhaal vertellen over het leven van de Boeddha en de ontwikkeling van het boeddhisme. In mijn relaas klinken de stemmen van de Chinese monniken door: zij reizen als het ware met mij mee, een boeiend ooggetuigenverslag van het toenmalige India en het vroege boeddhisme gevend. De in dit boek gebruikte citaten van deze monniken zijn afkomstig uit hun reisverslag.^o

Gaandeweg werd mij duidelijk dat ‘het boeddhisme’ niet bestaat. Bij zijn reis over de wereld heeft het boeddhisme de kleur aangenomen van de plaats waar het is terechtgekomen, zoals dit ook met andere spirituele tradities het geval is geweest. Onvermijdelijkerwijs zijn hierdoor verschillende opvattingen ontstaan over boeddhistische principes, opvattingen die in de geschiedenis soms tot hilarische situaties aanleiding hebben gegeven. Het aantal boeddhistische geschriften is bijzonder groot, net als de beperktheid van mijn kennis. Ik heb mij zo veel mogelijk gericht op de oudste beschikbare bronteksten, die van de Pali-canon van de Theravada-traditie. Hierbij besef ik dat verschillende boeddhistische tradities gebruikmaken van een afwijkende, zij het deels overlappende, reeks van teksten in uiteenlopende talen.

Ik ben opgegroeid in een liberaal christelijke omgeving en na jaren ben ik mij in het hindoeïsme en het boeddhisme gaan verdiepen. In dit boek leg ik verbanden tussen deze levensbeschouwingen waar deze duidelijk dan wel mogelijk en voor anderen wellicht interessant zijn. Gezien mijn beperkte kennis van de joodse religie en de islam heb ik mij onthouden van het leggen van verbanden met die religies, hoewel die verbanden er zeker zijn. De Boeddha gaf aan zijn inzichten te gebruiken ‘als een vlot om de overkant te bereiken, niet om aan vast te klampen’. Dit is ook voor deze tijd een wijze raad, die voor menig-een verhelderend kan werken.

Door omstandigheden, beschreven in dit boek, heb ik de tocht in betrekkelijk korte tijd moeten lopen. Daarom heb ik bij mijn beschrijving een aantal malen geput uit mijn ervaringen tijdens de ruim tien andere tochten naar de vier pelgrimsplaatsen. Ook mijn bezoeken aan andere boeddhistische landen in Azië klinken door in mijn verslag: Ladakh (een gebied in India waar het boeddhisme nog springlevend is), Nepal, Tibet, Bhutan, Sri Lanka en Thailand, maar ook landen waar het boeddhisme (vrijwel) verdwenen is, zoals Pakistan, Bangladesh en Indonesië.

De foto's in dit boek van mijn hand zijn gemaakt met een simpele camera als onderdeel van mijn eenvoudige reisuitrusting. Enkele malen is gekozen voor opname van foto's die ik tijdens andere bezoeken aan dit reisgebied heb gemaakt, dan wel voor foto's die daar door andere fotografen zijn gemaakt. Hun namen zijn in het boekcolofon vermeld.

Met het schrijven van dit boek heb ik gehoor willen geven aan de herhaalde oproep aan mij om de ervaringen van mijn voettocht met anderen te delen en zo bij te dragen aan een mogelijke herleving van een oude, waardevolle pelgrimsroute – een pelgrimsroute die na zeventien eeuwen ten einde kwam in een tijd dat de bloeiperiode van de pelgrimage naar Santiago de Compostela nog moest aanbreken.

Deel I

Lumbini – geboorte

---

1 Zonder angst

‘G a zonder angst! Als je bang bent, zul je anderen angst aanjagen’, zegt Tatsuma Sato. De belangrijkste raad voor mijn tocht krijg ik van monniken. Tatsuma is abt van het klooster bij de Japanse Visjwa Sjanti-stoepea voor de wereldvrede, in Lumbini, de geboorteplaats van de Boeddha. In dit plaatsje in Zuid-Nepal heb ik mij teruggetrokken om mij voor te bereiden op de tocht waar ik jaren naartoe heb gewerkt: een pelgrimage langs de vier plaatsen die een belangrijke betekenis in het leven van de Boeddha hebben gehad.

Sinds enkele decennia bezoeken pelgrims deze plaatsen weer. Enkele decennia pas, want in de dertiende eeuw van onze jaartelling verdween het boeddhisme uit het grootste gedeelte van India en daarna raakten deze pelgrimsplaatsen in de vergetelheid. Maar met behulp van oude manuscripten heeft men ze in de afgelopen twee eeuwen weten terug te vinden. Met de vervoersmiddelen van de moderne tijd kunnen nu pelgrims uit de gehele wereld deze plaatsen bereiken. Mijn voorgenomen tocht verschilt in zoverre van die van hen dat ik, geïnspireerd door diezelfde manuscripten, de duizend kilometer die de plaatsen onderling verbindt te voet wil gaan afleggen. Dit is na de twaalfde eeuw waarschijnlijk niet meer gebeurd. Hier, in Lumbini, ligt het pad nu nog onbetreden voor mijn voeten. Uiteindelijk hoop ik op deze plaats terug te keren om er mijn tocht te voltooien. Miljoenen voetstappen scheiden mij van Lumbini, terwijl ik er al ben – voetstappen waarvan het nu nog onzeker is of ze allemaal zullen kunnen worden gezet.

De stoepea staat aan het uiteinde van een langgerekt, parkachtig gebied. Vier kilometer hiervandaan, aan het andere einde van de lengteas, ligt de Sacred Garden, de plaats waar de Boeddha geboren is. Ik ken Tatsuma pas sinds vanmorgen. Onze ontmoeting vanmorgen was een opmerkelijke. Toen ik het tempel terrein betrad, was hij bezig met de aanleg van een pad naar de indrukwekkende stoepea, die in het heldere licht van de oktoberzon als een oogverblindende halve bol uit het landschap oprees. In de kloosters die ik tot nu toe in Lumbini had bezocht, keken monniken niet op of om wanneer ik hun tempel bezocht. Met

Tatsuma raakte ik echter vanzelf in gesprek, ondanks zijn gebrekkige Engels en het feit dat hij druk bezig was met graven. Zweet parelde op zijn voorhoofd. Dat kwam niet alleen door zijn arbeid: de thermometer op mijn rugzak wees meer dan dertig graden Celsius aan.

Tatsuma vertelde mij over de stoepa, die nu bijna voltooid is. Ik had de bouw ervan tijdens mijn diverse bezoeken aan Lumbini in de afgelopen jaren gestaag zien vorderen. Terwijl we praatten, rondde hij zijn werkzaamheden af omdat hij in de kleine tempel bij de stoepa voor de *poedja*, de gebedsdienst, werd verwacht. ‘Waarom ga je niet mee?’ vroeg hij me ontwapenend. Mijn plan was juist die dag in de bibliotheek van Lumbini te gaan studeren, maar zijn uitnodiging was er een van het spontane soort waartegen je niet gemakkelijk ‘nee’ zegt. Tatsuma had mijn belangstelling gewekt. De *poedja* bestond voor een groot gedeelte uit het reciteren van de mantra ‘na mu myo ho ren ge kyo’. Een van de monniken sloeg daarbij op een *taiko*, een indrukwekkende Japanse trommel, terwijl de overige aanwezigen de tekst met een handtrommeltje ritmisch ondersteunden. Deze vorm van boeddhistische eredienst was nieuw voor mij. Onhandig probeerde ik het ritme met mijn trommeltje te volgen en de tekst mee reciterend in de maat te krijgen.

Later legde Tatsuma mij uit dat deze mantra teruggaat op de Lotus-soetra, een soetra die verbonden is met de Gierenpiek in het Noord-Indiase plaatsje Rajgir. Iedereen heeft het zaad van de boeddhanatuur in zich, maar om dat zaad heen zit een harde schil, net als om het zaad van de lotus. Die schil moet worden kapotgeslagen, in de *poedja* te symboliseren door het slaan op de handtrommel, zodat het zaad tot ontkieming kan komen. Het is een beeldtaal die mij als bioloog wel aanspreekt. In de loop der eeuwen is de lotus het ultieme symbool voor de Boeddha geworden.

Ik weet dat de lotus in modderige plassen groeit; vaak stinkt het nabij deze bloem zelfs naar rotting. Des te wonderlijker is het dan te zien dat uit zo’n modderpoel een fraaie, smetteloos schone bloem kan bloeien, sneeuwwit of met een zweem van roze of lila. De knop groeit door het vuile water zoals de Boeddha zich beweegt door *samsara*, de kringloop van lijden. De bloem groeit niet alleen tot het oppervlak, zij verheft zich zelfs boven de plas uit, zoals de Boeddha aan *samsara* ontstijgt. Vuil hecht niet aan de lotus; evenmin hecht *samsara* zich aan de Boeddha. Het was de Boeddha zelf die tijdens een redevoering de gelijkenis noemde tussen zijn onthechting van de wereld en het vermogen van de lotus vuil van zich te laten afglijden.¹ Hedendaagse wetenschappers buigen zich over wat zij het ‘lotuseffect’² noemen: het niet hechten van vuil aan een ondergrond. Ze zoeken naar de oorzaak van dit fenomeen en voorzien grote commerciële mogelijkheden, tot in de automobielenindustrie toe.

Na de *poedja* praatte ik met Tatsuma verder in de veranda achter de tempel, terwijl men ons daar thee serveerde. Hij vroeg mij naar mijn reisplannen, waarop ik vertelde dat ik naar Bodhgaya wilde reizen om daarvandaan terug naar Lumbini te lopen. Hierop veerde hij op en zei hij dat mijn reisplan hem buitengewoon aansprak. Nog niet eerder had iemand zo geestdriftig op mijn voornemen gereageerd. Nu loopt Tatsuma zelf met regelmaat grote afstanden. Elke dag maakt hij een voettocht door de omringende dorpen, zo legde hij mij uit. Hij neemt dan het handtrommeltje, dat ik nu van de *poedja* ken, met zich mee en tij-

dens zijn rondgang reciteert hij de mantra terwijl hij op zijn trommel slaat. Als ik wilde, kon ik van Tatsuma de volgende ochtend met hem meelopen. Hartelijk nodigde hij mij uit de komende nacht in het Nipponzan Myohoji-klooster te verblijven. Een bemoedigende gedachte: de eerste stappen van mijn pelgrimage samen met een monnik te mogen zetten! Lang had ik niet over zijn gastvrije aanbod hoeven na te denken.

Vanmiddag had ik mijn intrek genomen in een slaapvertrek van het klooster: een hokje zonder opsmuk en met een hard bed. De soberheid van de kamer werd gecompenseerd door een fraaie tuin met uitzicht op de stoepa. Aan het eind van de middag was er opnieuw een poedja, wat voor mij een herkansing betekende. Ik wist nu wat mij daar te wachten stond en kon mij daardoor beter concentreren. Tatsuma en een andere monnik reciteerden samen de mantra, in een soort tegenzang. Ik had al heel wat vormen van meditatie meegemaakt, maar deze was mij onbekend. Toch was de werking herkenbaar: door de aandacht op de mantra te vestigen, raakte mijn geest geconcentreerd – en een geconcentreerde geest is helder en komt tot rust. De holle slagen op de taiko versterkten dit effect. Ze leken mijn geest leeg te maken en hem meer ruimte te geven, alsof ze de omheining waarbinnen ik mijn geest beperkt voelde steeds dieper konden wegheien. Ik verbaasde mij erover dat dit akoestische geweld tot zo'n innerlijke rust kon leiden.

De mantra wordt ook wel 'daimoku' genoemd, de 'grote aanroeping'. Zoals bij veel mantra's is het lastig de betekenis van 'na mu myo ho ren ge kyo' in een vertaling te vatten. De karaktertekens waarin een mantra wordt geschreven, hebben immers ook een symbolische betekenis. Letterlijk betekent deze mantra 'eer aan de soetra van de lotus van de goede wet'.³ Maar meer vertalingen zijn mogelijk en elke school schijnt er een eigen, enigszins afwijkende versie op na te houden. Een vrije, meer interpreterende vertaling, die mij wel aanspreekt, is 'toewijding aan de mystieke wet van oorzaak en gevolg, die in alle geluiden en vibraties van het universum doorklinkt'.

Een paar uur geleden was ik door de monniken uitgenodigd voor een maaltijd met *dal bhat*, het nationale gerecht in Nepal: rijst met linzensoep en groentecurry. Onder het eten voerde ik een lang gesprek met Tatsuma. Hij ging gekleed in een gele monnikspij, die onder zijn rechterarm liep en over zijn linkerschouder gedrapeerd was. Een wit onderhemd bedekte daarbij zijn armen. Om zijn nek hing een *mala*, een soort rozenkrans met 108 kralen van sandelhout. Hij heeft een kaalgeschoren eirond hoofd met grote, enigszins uitstaande oren. Een grote innemendheid gaat van hem uit. Het is amper voor te stellen

Paneel met mantra in de Myohoji-tempel van Sarnath.

dat deze serene monnik, 33 jaar oud, in zijn jeugd jaren een heftige punker is geweest. Uitersten liggen soms dicht bij elkaar. Tatsuma maakt een gedreven indruk. Met een kloostergenoot zorgt hij hier voor de voltooiing van de stoepa. Doordat beide mannen in de bouw meewerken, betekent dit voor hen lange dagen, met vele uren van zwaar handwerk naast die van meditatie en recitatie.

De stoepa wordt gebouwd in naam van de Japanner Nichidatsu Fujii, de inmiddels overleden oprichter van de boeddhistische vernieuwingsbeweging Nipponzan Myohoji, die voor wereldvrede ijvert. Na de verschrikkingen van Hiroshima en Nagasaki nam deze monnik het initiatief voor de bouw van 'vredesstoepa's', waar monniken onophoudelijk mantra's reciteren voor de vrede in de wereld. Momenteel zijn over de wereld verspreid meer dan tachtig van deze stoepa's gebouwd. Fujii heeft lange tijd in India gewoond om bij te dragen aan het herstel van het boeddhisme juist daar waar het is ontstaan. Hij was er in contact gekomen met Mahatma Gandhi en hecht bevriend geraakt met deze spirituele leider en politicus. Vooral Gandhi's filosofie van *ahimsa*, geweldloosheid, had hem geïnspireerd, want die leer sluit naadloos aan op het gedachtegoed van de Boeddha en op Fujii's eigen filosofie rondom radicaal pacifisme. Toen hij met Gandhi een voettocht maakte voor een vreedzaam onafhankelijkheidsstreven in India, reciteerde hij dezelfde mantra als die ik vandaag heb leren kennen. En Gandhi nam de mantra op als onderdeel van de beden in zijn asjram.

De bouw van deze stoepa in Lumbini blijkt geen succesverhaal te zijn. Fujii had nog zelf geprobeerd de bouw van deze stoepa op stapel te zetten. Maar hij ondervond te veel tegenwerking – of te weinig medewerking? – en uiteindelijk had hij zijn voornemen moeten laten varen. Toen in 1978 met internationale steun een *Master Plan* voor de ontwikkeling van Lumbini als boeddhistisch pelgrimsoord werd opgesteld, ontstond een nieuwe kans voor de vredesstoepa. Fujii, die in 1985 overleed, heeft de uiteindelijke verwerkelijking van dit project in 2001 niet meer mogen meemaken. Hoewel dit bouwwerk een baken voor de vrede moest worden, werd Nabatame, de Japanse monnik aan wie het bouwopzicht was toegewezen, in de zomer van 1997 vermoord. De hitte van een moessonnacht had hem zijn klamme slaapvertrek uitgedreven. Buiten slapend was hij overmeesterd geworden en doodgeschoten, vlak voordat in Lumbini de World Buddhist Summit werd gehouden en Lumbini tot de 'Fountain of World Peace' werd uitgeroepen. De aanslag leek religieus gemotiveerd te zijn, was goed voorbereid geweest en de dader is nadien nooit opgepakt.⁴ Dat er geen kostbaarheden zijn gestolen, doet vrezen dat er religieuze motieven voor de moord waren. Al is de Boeddha hier in Zuid-Nepal geboren, in de moderne geschiedenis is het boeddhisme hier een nieuwe religie.

Met het *Master Plan* heeft ook het grote geld Lumbini bereikt, wat een grote aantrekkingskracht op de armlastige omgeving uitoefent. Door alle bouwfinancieringen heeft verder de corruptie haar intrede in deze contreien gedaan. De bouw van het Japanse Hotel Mikasa in de omgeving is gestaakt nadat is gebleken dat geld voor de bouw oneigenlijk is gebruikt om er een luchtvaartmaatschappij mee op te richten, zo heeft een Nepalese monnik in Lumbini mij verteld. Dit soort malversaties maken van het spirituele Lumbini de aardse plek die het oord ook is.

De Viswa Sjanti-stoepa van Lumbini.

Buiten was het intussen donker geworden. We zaten nog steeds aan tafel en Tatsuma nam alle tijd voor mij. Ik voelde hier de behoefte om de intentie waarmee ik wil gaan lopen met hem te delen. Dat had ik nog maar met weinig mensen gedaan. Mijn intentie is er een van het hart, dat zonder woorden spreekt omdat het rechtstreeks het andere hart wil bereiken. Tatsuma had mij al begrepen, waardoor de woorden als vanzelf uit mijn mond kwamen: ik heb mijn tocht opgedragen aan de vrede, de vrede in Nepal. Gisteren had ik, op een paar kilometer afstand van de stoepa vandaan, in gedachten verzonken enige tijd bij de wereldvrede-svlam doorgebracht, terwijl flarden van het recente Nepalese nieuws door mijn hoofd schoten. Het geweld tussen de maoïstische guerrilla en de Nepalese overheid, al jarenlang aan de gang, begint volledig uit de hand te lopen. De situatie stevent op een regelrechte burgeroorlog af. Dagelijks staan de kranten in Kathmandu vol met berichten over vele slachtoffers als gevolg van moordpartijen en bomaanslagen. De Nepalese maoïsten streven onder meer naar omverwerping van de monarchie. In 1996 kondigden zij al aan hun strijd tegen de overheid ondergronds voort te zetten. Tussen beide partijen in is menige Nepalese burger vermorzeld geraakt.⁵

De vredesvlam in Lumbini werd in 1986, het vredesjaar van de Verenigde Naties, vanaf het hoofdkantoor van de VN in New York door atleten dwars door 56 landen naar Nepal gebracht. In een eeuw waarin Tibet door China werd bezet en Sikkim door India werd geannexeerd, wilde de toenmalige Nepalese koning, Birendra, van zijn land een *world peace zone* maken. Zijn broer, Gyanendra, ontstak in datzelfde vredesjaar de vlam hier in Lumbini met het vredesvuur uit New York. Deze gebeurtenis markeerde echter niet het begin van het gedroomde vreedzame tijdperk. Niemand kon bevroeden dat de rollen in juni 2001 zouden worden omgedraaid: Gyanendra werd koning nadat – volgens de officiële lezing – Birendra in een bloedige paleismoord was doodgeschoten door zijn eigen zoon, de kroonprins, die daarbij ook acht overige leden van de koninklijke familie van het leven had beroofd. De

kroonprins zou daarna zelfmoord hebben gepleegd, waarmee het totale aantal slachtoffers van het drama op tien was komen te staan. Nepal was door deze gebeurtenis niet alleen een koning, maar ook een mythe armer geworden, want de koning van Nepal gold als een incarnatie van de hindoeëgod Visjnoe.

De vredesvlam in Lumbini.